

De aaskoprakever, *Necrobia violacea* (Coleoptera: Cleridae), in de Benelux

Willy Troukens

Samenvatting. Naar aanleiding van een lichtvangst van *Necrobia violacea* (Linnaeus, 1758) op 3.vi.2019 te Anderlecht (Brussels Hoofdstedelijk Gewest), besloot de auteur een studie te maken over de biologie en de verspreiding van dit kevertje in de Benelux. Dit mierkevertje is een kosmopoliet. Men vindt hem op kadavers, op huiden, knoken en in compost. Hij maakt er jacht op vliegenmaden en andere larven. In de Benelux is *N. violacea* nergens zeldzaam.

Abstract. Following the capture in a light trap of a specimen of *Necrobia violacea* (Linnaeus, 1758) at Anderlecht (Brussels Capital Region), the author decided to gather all available information about the biology and the distribution of this little beetle in the Benelux countries. *N. violacea* can be found on carrion, animal skin, bones and in compost where it hunts and devours larvae of flies and other insects. *N. violacea* is a cosmopolitan species. In the Benelux it is quite common everywhere.

Résumé. A la suite d'une capture à la lumière d'un spécimen de *Necrobia violacea* (Linnaeus, 1758) à Anderlecht (Région de Bruxelles-Capitale), l'auteur a décidé de commencer une étude concernant la biologie et la répartition au Bénélux de ce petit cléride. *Necrobia violacea* est une espèce cosmopolite. Elle est attirée par des cadavres, des peaux, des os et des matières en décomposition où elle chasse les larves de mouches et d'autres petits insectes. Au Bénélux *N. violacea* est assez commune.

Key words: Brussels — Biodiversity — Distribution — Faunistics.

Troukens W. Ninoofsesteenweg 782/8, 1070 Anderlecht, Belgium. willy.troukens@gmail.com

Inleiding

Op 3.vi.2019 ontdekte ik in mijn kleine lichtval te Anderlecht (Brussels Hoofdstedelijk Gewest) een exemplaar van de aaskoprakever, *Necrobia violacea* (Linnaeus, 1758) (coll. W. Troukens). Dit was meteen de eerste vangst van dit mierkevertje aan de westrand van Brussel. Teneinde een idee te krijgen van de verspreiding en levenswijze van deze soort in de Benelux, werd besloten om hierover alle mogelijke informatie en datagegevens te gaan verzamelen. Het resultaat hiervan leest u in het hiernavolgend artikel.

Fig. 1. *Necrobia violacea*, Ave-et-Auffe (NA), 20.iii.2014.
Leg. & © Jean-Yves Bagnée.

Korynetinae

Necrobia violacea behoort tot de mierkevers (Cleridae), meer bepaald tot de onderfamilie van de Korynetinae. In de Benelux zijn hiervan 4 soorten bekend. Het zijn vrij brede kevertjes van 4 à 6,5 mm met opstaande beharing. Op kleurbasis kan men ze als volgt van elkaar onderscheiden (Troukens 2008: 73–75):

- eenkleurig blauwzwart: .....
..... ***Necrobia violacea*** (Linnaeus, 1758);
- blauwzwart; tarsen en middelste sprietleden rood: .....
..... ***Korynetes caeruleus*** (De Geer, 1775);
- blauwzwart; poten en sprieten rood; sprietknots donker: .....
..... ***Necrobia rufipes*** (De Geer, 1775);
- blauwzwart; poten, halsschild en dekschildbasis rood: .....
..... ***Necrobia ruficollis*** (Fabricius, 1775).

Korynetes caeruleus is echt inheems en staat bekend als vrij gewoon. Hij leeft op verzwakte bomen waar hij jacht maakt op houtkevers (Anobiidae) (du Chatenet 2000: 52). De 3 *Necrobia*-soorten zijn kosmopoliet. Zowel de larven als de imago's treft men aan op kadavers, droog aas en in mest (Keer 1930: 458).

Beschrijving van *Necrobia violacea*

(Figs 1, 2)

Necrobia violacea is een zwart mierkevertje met een blauwe en zelden ook met een groene metaalglans en een spaarzame zwarte beharing (Keer 1930: 459). Hij meet nauwelijks 4 à 5 mm. De 11-ledige sprieten zijn vrij kort en eindigen op een brede 3-ledige knots. Het eindlid is groot, haast rechthoekig, en zo lang als de 2 voorgaande eindleden samen (du Chatenet 2000: 52). Halsschild met convexe en gerande basis en dito zijden, stompe voorhoeken en scherpe achterhoeken. Zowel de kop als het halsschild zijn dicht bestippeld. De dekschilden zijn vrij breed, elk met 7 krachtige, evenwijdige puntrijen die op

de zijkanten en naar de apex toe fijner worden (Lohse 1979: 97). *N. violaceus* kan verward worden met *Korynetes caeruleus* maar deze laatste heeft sprieten met 3 kleinere, even grote eindleden (Fig. 3).

Fig. 2. *Necrobia violacea*, Courcelles (HA), 5.v.2020. Op reeënkadaver. Leg. & © David Ignace.

Levenswijze

De imago's en de larven van onze aaskoprakever vindt men op verse en op uitgedroogde kadavers, op beenderen, op droge mest en in compost. Ze leven van vleesresten en maken vooral jacht op vliegenmaden (Bílý 1990: 123). Men treft ze ook aan in de buurt van de mens waar ze aangelokt worden door verwerkte vleeswaren zoals rookworst en droge varkensham. In Duitsland noemt men hem daarom ook nog "Blauer Schinkenkäfer" (Haselböck 2020: 1). Freude *et. al.* (1965: 87) vermelden nog andere prooien: spektorlarven (Dermestidae), klopperlarven (Anobiidae) en zelfs huisboktorlarven, *Hylotrupes bajulus* (Linnaeus, 1758), die hij tot diep in de vraatgangen achtervolgt. Volgens Keer (1930: 459) bezoekt *N. violacea* ook bepaalde Aroideae-bloemen waartoe o. a. de aronskelk (*Arum*) behoort. Hiervoor bestaat geen recent bewijsmateriaal maar dit lijkt niet onmogelijk omdat de bloemen van de aronskelk ook bezocht worden door vliegjes en spiegelkevers (Histeridae).

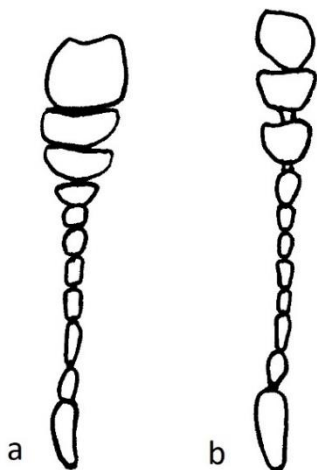

Fig. 3. Sprieten van a, *Necrobia violacea* en van b, *Korynetes caeruleus*.

Voor deze studie ontvingen wij 292 gegevens uit de Benelux, dikwijls met vermelding van het aas waarop de kever werd gevonden. In de eerste plaats werden kadavers genoemd van zoogdieren (hond, kat, rat, schaap, egel, konijn, hert, ree, vos, bunzing en een gestrande dolfijn); daarna ook van vogels (duif, kip, haan, zwaan); en verder ook dode kreeften, vissen en compost. De kever werd ook verzameld met behulp van lichtvallen, bodemvallen, raamvallen en met het sleepnet.

Uit de gegevens blijkt dat de volwassen kevers vooral actief zijn van april tot augustus (Fig. 4). In die periode gaat het wijfje op zoek naar een kadaver om eitjes te leggen. Het larvenstadium duurt 25 à 35 dagen. Na 3 vervellingen maakt de larve zich meester van een vliegentonnetje waarin ze gaat verpoppen (El-Mallakh 1978: 178). Naargelang de temperatuur duurt het popstadium 9 à 14 dagen. Daarna kan de cyclus herbeginnen.

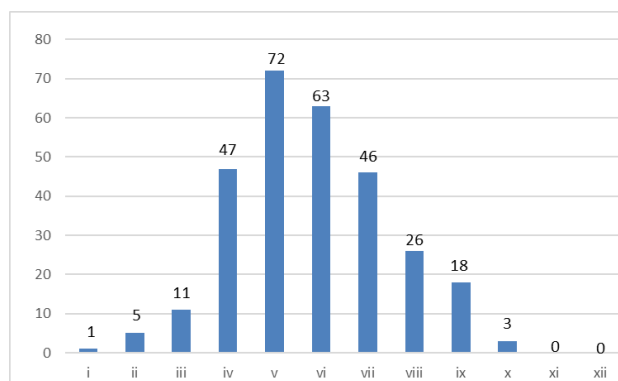

Fig. 4. *Necrobia violacea* Activiteitsperiode. Staafdiagram aan de hand van 289 gegevens.

Observatie van een dode ree

De Nederlandse entomoloog, Paul van Wielink, kreeg in 2002 de gelegenheid om de opvolging van kevers en andere insecten in kadavers te volgen. Dit gebeurde even ten westen van Tilburg (Noord-Brabant, NL). In februari 2002 werd hem een dode vos (*Vulpes vulpes*) aangeboden en in april 2002 een dode reebok (*Capreolus capreolus*). Het proces van ontbinding werd regelmatig geobserveerd, van vers tot een restant van verbleekte botten. Omdat bij het vossenkadaver geen enkele *Necrobia violacea* werd waargenomen beperken wij ons tot de successie van aaseters in het reeënkadaver. De reebok werd op 23 april 2002 op een privé locatie gelegd. De volgende dag werden al de eerste bromvliegen (*Calliphora*), mestkevers (*Aphodia* en *Onthophagus*) en een oranje aaskever (*Oiceoptoma thoracicum*) waargenomen. De ree werd daarna zowat elke week aandachtig bekeken tot er tenslotte op 4 november alleen nog wat botten overbleven. In het totaal werden bij de ree 61 soorten kevers uit 15 families aangetroffen. Hierbij werd ook *Necrobis violacea* regelmatig opgemerkt. Uit het nauwkeurig verslag van Paul van Wielink (2004: 34–50) halen wij de volgende notities:

– 16 mei: 1 exemplaar. De kop en kaken van de ree worden al kaal en plukken haar komen los. Er zitten veel vliegen op het kadaver maar weinig maden.

– 26 mei: 4 exemplaren. Ze zitten op kale stukken huid en poten. Verder veel aaskeverlarven, meestal van *O. thoracicum*.

– 1 juni: 5 exemplaren. De ree stinkt fel. Ik zie enkele spiegelkevers (Histeridae) en veel aaskevers (Silphidae).

– 7 juni: 1 exemplaar. De ree is nu kaal en men ziet zijn witte botten. Er zijn tientallen beenderknagers actief (*Trox sabulosus* en *T. scaber*).

– 23 juni: 2 exemplaren. De ree is kaal en nat. Op het kadaver zitten veel mijten.

– 29 september: 1 exemplaar. Er blijven alleen nog felwit gebleekte botten over. Daarop krioelen veel mieren en tientallen wenkvliegjes (*Sepsidae*).

– 4 november: einde van de waarnemingen. Er zijn geen insecten meer te zien.

Ondanks het feit dat *N. violacea* ook al in april actief kan zijn (Fig. 4) duurde het 23 dagen voor het eerste exemplaar op de dode ree werd opgemerkt. Dit kan wellicht verklaard worden door de lage temperaturen tussen 23 april en 15 mei 2002. In het weerstation te Eindhoven (NB) bedroeg de temperatuur van 23 april tot 15 mei 2002 gemiddeld 7,3°C minimum en 16,3°C maximum. Op 16 mei bereikte de maximumtemperatuur voor het eerst de zomerse 25,0°C (KNMI, De Bilt). Dit was meteen ook de dag van de eerste *violacea*-waarneming op het reeënkadaver.

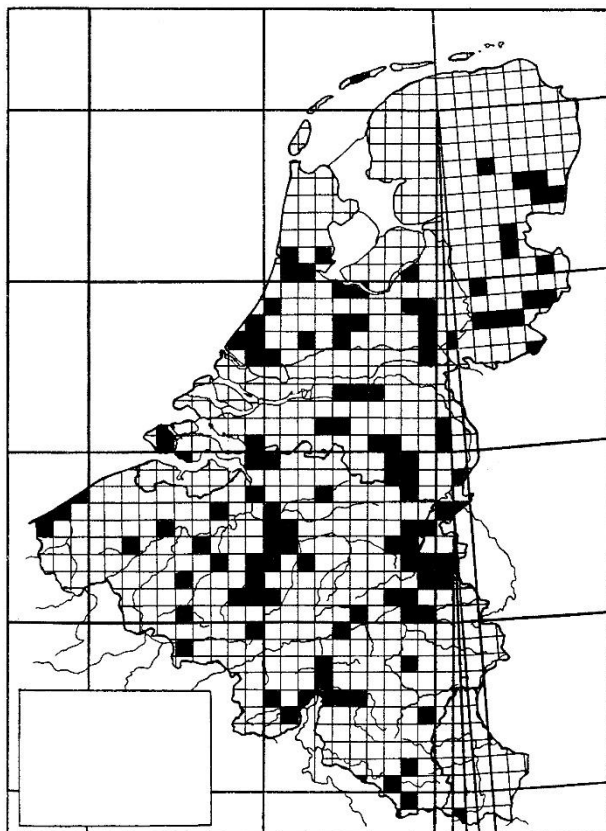

Fig. 5. Vindplaatsen van *Necrobia violacea* in de Benelux.

Verspreiding

(Fig. 5)

Necrobia violacea is een kosmopoliet: hij komt voor in alle werelddelen (du Chatenet 2000: 52). In de Benelux is hij de meest algemene *Necrobia*-soort. Nochtans, in de databank van het MNHNL te Luxembourg bevindt zich maar één enkel Luxemburgs exemplaar. De gegevens zijn de volgende: "Près d'Esch-sur-Alzette, 12.vi.1977" (Nico Schneider, pers. med.). Om zijn aanwezigheid vast te stellen is men aangewezen op het gebruik van bodemvallen. Met een dode karper maar vooral met een dode kreeft is het succes verzekerd. Paul van Wielink verzamelde met dode kreeften van 3 april 2015 tot 21 oktober 2015 in het totaal zo maar even 17 exemplaren!

Besluit

Necrobia violacea kan men aantreffen op tal van plaatsen. Hij leeft in composthopen, in oude boomstammen, op aas, op huiden en vroeger ook op vleeswaren zoals hammen en rookworsten. Maar eigenlijk is deze aaskoprakever vooral geïnteresseerd in vliegenmaden en andere insectenlarven die hem tot voedsel dienen. Daarom meent Freude *et al.* (1965: 87) dat men hem eerder moet beschouwen als nuttig voor de mens, en dit ondanks het feit dat hij bij massaal optreden ook voor overlast kan zorgen.

Dankwoord

Dit artikel kwam tot stand met de gewaardeerde medewerking en de gegevens van de volgende personen: E. Andriessen (KNMI, De Bilt, NL), Jean-Yves Bagnée (Liège), Guido Bonamie (Nevele-Merendree), Maurice Delwaide (Liège), Wouter Dekoninck (KBIN, Brussel), Roland Gerstmeier (München, D), David Ignace (Courcelles), Stefan Kerkhof (KBIN, Brussel), Jean-Michel Lempereur (Falisolle), Pol Limbourg (KBIN, Brussel), Marc Lodewijckx (Stabroek), Gérard Minet (Feschaux), René Pletinck (Hamme, OV), Hugo Raemdonck (Ganshoren), Jean-Luc Renneson (Marbehan), Michel Rouart (Rance), Nico Schneider (MNHNL, Luxembourg, L), Dré Teunissen (Eindhoven, NL), Michel Van Malderen (Laarne-Kalken) en Paul van Wielink (Berkel-Enschot, NL). Jean-Yves Bagnée en David Ignace maakten de foto's. Evelyne Ravert (Sint-Jans-Molenbeek) zorgde voor het optimaliseren van de beeldkwaliteit. Aan allen hartelijk dank! Een speciaal woordje van dank gaat naar Isabelle Somville van het "Département de la Nature et des Forêts (DNF), Cantonnement de Nivelles", voor de vergunningen om faunistische inventarissen uit te voeren in het Staatsreservaat Claire-Fontaine. Voor de verspreidingskaart werd dankbaar gebruik gemaakt van alle gegevens uit Waarnemingen.be, Waarneming.nl en de databank van Saproxylid beetles from Belgium (KBIN, Brussel).

Bibliografie

- Bílý S. 1990. *Coléoptères*. — Librairie Gründ, Paris, 224 pp.
- du Chatenet G. 2000. *Coléoptères phytophages d'Europe*. — N.A.P. Editions, Vitry-sur-Seine, 368 pp.
- El-Mallakh R. 1978. A food source for *Necrobia violacea* (Coleoptera: Cleridae). — *Entomological News* **89**(7&8): 178.
- Freude H., Harde K. W. & Lohse G. A. 1965. *Die Käfer Mitteleuropas. Bd 1: Einführung in die Käferkunde*. — Goecke & Evers, Krefeld, 214 pp.
- Haselböck A. 2020. *Necrobia violacea* / Blauer Kolbenbuntkäfer / Blauer Schinkenkäfer. — www.naturspazierung.de (bezocht 15.v.2020).
- Keer P. M. 1930. *Calwer keverboek*. — W. J. Thieme & Cie, Zutphen, 1330 pp.
- Lohse G. A. 1979. Familie Cleridae. — In: Freude H., Harde K. W., Lohse G. A.. (eds.). *Die Käfer Mitteleuropas*, Bd. 6. — Goecke & Evers, Krefeld, 367 pp.
- Troukens W. 2008. De roodhalskoprakever, *Necrobia ruficollis*, aan de westrand van Brussel. — *Phegea* **36**(2): 73–75.
- van Wielink P. 2004. Kadavers in de Kaaistoep: de natuurlijke successie van kevers en andere insecten in een vos en een ree. — *Entomologische Berichten* **64**(2): 34–50.
- Waarnemingen.be (bezocht 9 mei 2020).
- Waarneming.nl (bezocht 9 mei 2020).
-